

DE ONDERWIJSVISITATIE
VERKORTE PROCEDURE
Audiovisuele Kunsten: Schrijven

De Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten, afstudeerrichting Schrijven
aan de Erasmushogeschool Brussel

www.vluhr.be Brussel - mei 2019

vluhr

DEEL I ALGEMEEN DEEL	5
De onderwijsvisitatie – verkorte procedure	
Audiovisuele Kunsten: Schrijven – Erasmushogeschool Brussel	7
DEEL II OPLEIDINGSRAPPORT	13
BIJLAGEN	25
Bijlage 1 Personalia van de leden van de visitatiecommissie	26
Bijlage 2 Bezoekschema	29

DEEL 1

Algemeen deel

DE ONDERWIJSVISITATIE VERKORTE PROCEDURE

Audiovisuele Kunsten: Schrijven

1 Inleiding

In het voorjaar van 2015 heeft de visitatiecommissie Audiovisuele Kunsten in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad (VLUHR) de opleidingen in de audiovisuele kunsten geïnspecteerd. Dit initiatief kaderde in de werkzaamheden van de VLUHR op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse hogescholen gevolg geven aan de decretale verplichtingen terzake.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport "Audiovisuele Kunsten", dat werd gepubliceerd op 27 januari 2016.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten, afstudeerrichting Schrijven aan de Erasmushogeschool Brussel kreeg van de NVAO een accreditatie met beperkte geldigheidsduur. De accreditatie werd toegekend voor een periode van 3 jaar, met name tot 1 oktober 2019.

2 Verkorte procedure

De decreetgever voorziet dat de accreditatie van een opleiding met een beperkte geldigheidsduur plaatsvindt via een verkorte procedure. Een nieuwe externe beoordeling (m.i.v. een gepubliceerd rapport) moet worden uitgevoerd. Op basis daarvan neemt de NVAO een besluit dat zij publiceert in een accreditatierapport.

Onderhavig rapport bevat de resultaten van de externe beoordeling van de Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten, afstudeerrichting Schrijven aan de Erasmushogeschool Brussel. De beoordeling werd uitgevoerd door een visitatiecommissie, samengesteld uit onafhankelijke experts (cf. infra) en gecoördineerd door de VLUHR. De beoordeling van de opleiding heeft, zoals decretaal bepaald, alleen betrekking op die generieke kwaliteitswaarborgen die als onvoldoende werden beoordeeld, in casu generieke kwaliteitswaarborgen 2. Onderwijsleeromgeving en 3. Gerealiseerd eindniveau.

3 De visitatiecommissie

De visitatiecommissie die deze ‘verkorte’ visitatie uitvoerde, bestond uit leden met vakdeskundigheid, werkvelddeskundigheid, onderwijskundigheid, student gebonden deskundigheid, internationale- en auditexpertise. De commissie bestond volledig uit nieuwe commissieleden. De commissie voor de verkorte procedure werd op 5 september 2018 door de VLUHR ingesteld, na positief advies van de NVAO, d.d. 20 augustus 2018.

De commissie was als volgt samengesteld:

- Voorzitter:
 - **Prof. dr. Daniël Biltreyest**, gewoon hoogleraar film- en mediastudies, departement communicatiewetenschappen, en directeur Centre for Cinema and Media studies (CIMS), Universiteit Gent

- Leden:
 - **Siebe Dumon**, verantwoordelijke Talentontwikkeling Mediafonds, Vlaams Audiovisueel Fonds, Brussel
 - **Esther Wouda**, scenarist en eigenaar Gloworm Film, Nederland
 - **Julien De Smet**, student master Autonome vormgeving, HoGent KASK

Patrick Van den Bosch, Beleidsadviseur Kwaliteitszorg van VLUHR KZ, trad op als projectbegeleider en secretaris.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

4 Werkwijze

Ter voorbereiding van de verkorte visitatie heeft de betrokken opleiding een zelfevaluatie-rapport opgesteld waarin de opnieuw te beoordelen generieke kwaliteitswaarborgen werden besproken. Het zelfevaluatie-rapport werd op 29 juni 2018 aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR overgemaakt, die het op haar beurt aan de commissieleden bezorgde. De visitatiecommissie kreeg aldus de gelegenheid deze informatie zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden.

Het bezoek van de visitatiecommissie vond plaats op 7 en 8 november 2018. Tijdens het bezoek heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de opleidingsverantwoordelijken, studenten, docenten, ondersteuners, alumni en werkveld. Het bezoekschema is toegevoegd als bijlage 2.

Als laatste stap in het proces heeft de commissie, conform het visitatieprotocol “Handleiding voor de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs, Brussel, augustus 2015”, haar bevindingen en conclusies omtrent de te beoordelen generieke kwaliteitswaarborgen in voorliggend rapport vastgelegd. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren. De commissie heeft de reactie van de opleiding in het rapport verwerkt.

Het was voor de commissie geen sinecure de gevraagde studiematerialen in te kijken. Pas na aandringen tijdens het visitatiebezoek werden deze met mondjasmaat ter beschikking gesteld. Deze laksheid is volgens de commissie tekenend voor het weinig gestroomlijnde beleid aan deze opleiding (zie infra). Gelukkig waren de gesprekken die de commissie had voldoende verhelderend, om op een gedegen wijze de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving en het gerealiseerd eindniveau te beoordelen.

DEEL 2

Opleidingsrapport

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten afstudeerrichting Schrijven

Inleiding

De afstudeerrichting Schrijven is één van de zes afstudeerrichtingen van de academische Bachelor- en Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten. Deze opleidingen vormen twee van de vijf basisopleidingen aan het RITCS, dat sinds 1 oktober 2013 als School of Arts een decretaal bepaalde functionele entiteit vormt binnen het bestuurlijke organigram van de publiekrechtelijke Vlaamse hogeschool Erasmushogeschool Brussel.

De afstudeerrichting Schrijven van de bacheloropleiding in de Audiovisuele Kunsten werd door de visitatiecommissie in 2015 als voldoende beoordeeld. De onderstaande beoordeling beperkt zich dan ook tot de afstudeerrichting Schrijven van de masteropleiding in de Audiovisuele Kunsten.

Om de organisatie van de afstudeerrichting van de opleiding Bachelor en Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten te stroomlijnen, wordt gewerkt binnen de 'Vakgroep Schrijven'. Deze vakgroep is een pedagogisch-artistieke unit voorgezeten door een vakhoofd. Alle lesgevers van de afstudeerrichting Schrijven zijn lid van deze vakgroep. Een vakgroep staat samen met het opleidingshoofd Audiovisuele Kunsten in voor de artistieke invulling van het opleidingsprogramma en de pedagogische opvolging van elke student binnen de opleiding. Alle voorstellen gerelateerd aan de afstudeerrichting Schrijven die door de opleidingscommissie behandeld worden, worden voorbereid door de vakgroep.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSLEEROMGEVING

De commissie beoordeelt de onderwijsleeromgeving van de Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten, afstudeerrichting Schrijven als voldoende.

Beoordeling 2015

In het visitatierapport 2016 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor de generieke kwaliteitswaarborg 2 'Onderwijsleeromgeving'.

De commissie stelt vast dat de kwaliteit van de master Schrijven sterk achteruit is gegaan. Typerend is bijvoorbeeld dat in het academiejaar 2014-2015 een nieuwe masterclass wegviel wegens slechte communicatie, waardoor de studenten niet konden samenwerken met de studenten Film. Er was wel een vervangend opleidingsonderdeel met interessante lezingen, maar dit voorzag nog steeds niet in een samenwerking met Film. Volgens studenten valt de opleiding na de bachelor helemaal stil. Zo hebben studenten nooit een project écht gerealiseerd gezien. Dit komt omdat ze zelden met anderen samenwerken (noch binnen noch buiten de hogeschool), terwijl dat wel de realiteit van de sector is. Studenten kunnen afstuderen zonder ooit in de praktijk (bijvoorbeeld in een writers' room) gestaan te hebben. Op die manier maakt de opleiding niet waar wat ze belooft en is er een mismatch tussen de verwachtingen van studenten en het aanbod. Samenwerken met andere afstudeerrichtingen zou nochtans niet zo moeilijk hoeven zijn. Daarbij kan gedacht worden aan de scenario's voor de korte oefeningen 'Persoonlijk parcours' van andere studenten uit het tweede jaar of aan diverse projecten van andere afstudeerrichtingen. De vakken die worden aangeboden lijken op het eerste zicht bovendien niet altijd nuttig voor de studenten. De vakgroep gaf aan dat er vroeger een vak was om bepaalde andere vakken te kaderen, zodat studenten inzagen waarom deze belangrijk waren en hoe ze deze ook in de praktijk konden gebruiken. Dat vak is echter weggefallen wegens besparingen. Dat is natuurlijk erg jammer. De docenten zijn soms ook actief in het werkveld, al vallen vakken daardoor wel soms weg, wat kan leiden tot een onlogische volgorde in het curriculum. Daarom stelt de commissie dat er op een hoger niveau dient gezorgd te worden dat er continuïteit is. Voor een richting audiovisuele kunsten is het best vreemd dat studenten kunnen afstuderen met een roman gecombineerd met een essay of een strip gecombineerd met een essay als masterproef. Een brede afstudeerrichting kan zeer zinvol zijn, ook om de blik van de schrijvers te verruimen, maar hier is volgens de commissie de slinger misschien wat te ver doorgeslagen. De afstudeerrichting is ergens ook het slachtoffer van het beleid van de opleidingen, omdat het samenwerken met andere afstudeerrichtingen zeer moeilijk gemaakt wordt.

Het onderwijsproces in de master Schrijven lijdt onder een slechte communicatie, een mismatch tussen verwachtingen en aanbod, een kleine vakgroep, een scope die misschien té breed is en een programma dat nauwelijks aansluit bij de realiteit van de audiovisuele sector.

Beoordeling hervisitatie

De Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten afstudeerrichting Schrijven, hierna de opleiding Schrijven genoemd, omvat 60 studiepunten. De meerderheid van de gemiddeld 17 studenten volgt de masteropleiding aansluitend op de bacheloropleiding Schrijven aan het RITCS. Studenten die niet volledig geslaagd zijn in de bacheloropleiding en zich in een persoonlijk deeltraject inschrijven, kunnen al een aantal opleidingsonderdelen opnemen in de master. 90% van de masterstudenten behaalt na één jaar zijn masterdiploma. Uitzonderingen spreiden het behalen van een masterdiploma over meerdere jaren. Hiermee kent de opleiding volgens de commissie een vlotte **doorstroom**. Op basis van haar gesprekken met studenten en alumni vernam de commissie dat ze de **studiebelasting** dan ook evenwichtig en in overeenstemming met de studiepunten vinden.

De opleiding benoemt zichzelf als een brede **storytellersopleiding** waar studenten door verschillende genres te leren kennen, zelf een goed verhaal leren schrijven. Naarmate studenten hun vaktechnische instrumentarium verder uitbreiden, worden zij in contact gebracht met andere schrifturen en vertelvormen, die zij zowel theoretisch als praktisch verder exploreren. Het einddoel van de opleiding is om flexibele storytellers te vormen die in diverse narratieve disciplines aan de slag kunnen, zowel huidige als toekomstige. Zij dienen dus over de nodige praktische en theoretische vakkennis te beschikken om binnen een specifieke verhaaltraditie te kunnen werken, maar ook over de inhoudelijke diepgang, originaliteit en persoonlijke visie om daar iets aan te kunnen toevoegen.

De opleidingsverantwoordelijken houden vast aan de bewuste keuze om een brede schrijfopleiding aan te bieden. Studenten geven aan dat ze tevreden zijn over het feit dat de opleiding hen de kans biedt om het brede spectrum van het schrijven te ontdekken. De commissie erkent de meerwaarde van die brede oriëntatie, maar stelde vast dat in de praktijk de nadruk echter op **scriptwriting** ligt. Om een breder spectrum af te dekken, stelt de commissie dat een solide organisatiestructuur, de nodige expertise van docenten en een goede individuele begeleiding van studenten nodig zijn om het bredere spectrum in de loop van één academiejaar onder de knie te krijgen. Deze eerste twee voorwaarden worden niet steeds ten volle vervuld (zie infra).

Een aantal opleidingsonderdelen zijn gericht op de bredere ontwikkeling van de studenten met inbegrip van cultuur, filosofie en politiek. Studenten en docenten melden aan de commissie dat dit studenten helpt om hun blik op de wereld te verruimen en dat de verschillende opleidingsonderdelen een duidelijke bijdrage leveren aan de opleiding.

De **werkvormen** worden afgestemd op het beoogde doel van een specifiek opleidingsonderdeel. In functie van de leerresultaten wordt aan elk opleidingsonderdeel een werkvorm toegekend. Dit gebeurt binnen de opleidingscommissie. Op elke ECTS-fiche staat aangegeven welke werkvormen en leermiddelen gebruikt en nodig geacht worden voor het betrokken opleidingsonderdeel. Die fiche is te raadplegen op Canvas, het digitaal leerplatform van de Erasmushogeschool Brussel. Elke docent bepaalt samen met de vakgroep welke cursus, handboek of reader gebruikt wordt tijdens de lessen. Studenten geven in hun gesprek met de commissie aan dat de doelstellingen van opleidingsonderdelen in de ECTS-fiches duidelijk zijn.

Op basis van de gesprekken met studenten en docenten stelde de commissie vast dat de inhoud van het programma tot tevredenheid van studenten leidt. Zo stellen de studenten en docenten dat de onderwijs- en leervormen over het algemeen interactief zijn. Interactie gebeurt tussen docenten en studenten, in groep of via individuele begeleiding, en tussen studenten onderling. De commissie vernam dat de studenten sterk worden ondersteund bij de ontwikkeling van hun arena, plot en personages. De commissie apprecieert onder meer dat de opleiding aandacht geeft aan pitching sessies, het gebruik van een writers' room en table reads.

De vorige visitatiecommissie beval aan dat de opleiding sterker zou inzetten op **samenwerking** met andere afstudeerrichtingen binnen de masteropleiding in de Audiovisuele Kunsten. De opleidingsverantwoordelijken gaven aan dat ze dit proces verwezenlijken binnen de bacheloropleiding. De commissie stelde vast dat deze samenwerking binnen de masteropleiding nog niet op punt staat. Meer samenwerking met andere vakgroepen en afstudeerrichtingen binnen de School of Arts blijft wenselijk om het programma van de opleiding verder te versterken aangezien 'schrijven' niet los kan gezien worden van de andere disciplines binnen de audiovisuele kunsten.

De commissie vindt het positief dat de opleiding reeds inzet op **extra-curriculaire initiatieven**. Zo kunnen studenten vrijblijvend een stage doen en worden meer structurele samenwerkingen met beroepsorganisaties en -evenementen opgezet zoals deze met de Scenaristengilde en DraMaastricht. De commissie meent dat deze zaken duidelijk bijdragen tot het realiseren van de beoogde leerresultaten. Daarom moeten deze nog meer zichtbaar en structureel in het programma ingebed worden.

De masterproef omvat in totaal dertig, en daarmee de helft van de zestig studiepunten. Met de **masterproef** moeten studenten bewijzen dat zij in staat zijn om een origineel verhaal in tekstvorm te creëren dat voldoet aan hedendaagse professionele criteria. Keuze en opstart van de masterproef gebeurt al in het derde bachelor jaar of voor instromende studenten in het schakeljaar. Hierdoor kunnen studenten al tijdens de zomervakantie op zoek naar een promotor en starten met hun onderzoek. In de keuze van het soort narratieve tekst zijn de studenten vrij. Het kan om een langspeelfilmscenario gaan of om een pilootaflevering van een televisiereeks, maar ook om een theatertekst, novelle, graphic novel, libretto... In een aanvullend essay reflecteren studenten over de behandelde thema's en inhoud. Op basis van de door de commissie gelezen staal van essays, blijkt het opzet van dit essay sterk persoonsgebonden ingevuld. De commissie vraagt de opleiding hier meer richtinggevend op te treden opdat het essay een concrete bijdragen kan garanderen tot het bereiken van de leerresultaten.

Voor het schrijven van hun masterproef doen studenten een beroep op een persoonlijke begeleider, die hen als een mentor doorheen het proces leidt. De studenten en alumni waarmee de commissie sprak waren alvast tevreden over de betrokken promotoren en de ondersteuning die ze van hen kregen bij het ontwikkelen van de masterproef. Wel merkt de commissie op dat het begeleidingsproces sterk informeel verloopt. De commissie meent dat dit proces – vanuit het oogpunt van kwaliteitsborging door de opleidingsverantwoordelijken – meer kan gestuurd worden qua timing (deadlines) en toewijzing begeleider.

De **internationale component** van de opleiding zit ingebed in het domeinplan Internationalisering van de Erasmushogeschool. Enkele gastdocenten uit Nederland begeleiden studenten via werkcolleges in het kader van hun masterproef. Internationale uitwisselingen van studenten en docenten zijn in de opleiding echter beperkt. Wel zijn er extra-curriculaire internationale samenwerkingen waaronder studiedagen waaraan studenten en docenten van de opleiding kunnen deelnemen. De commissie meent dat het domeinplan internationalisering sterker kan geïmplementeerd worden in het programma van de opleiding.

De commissie vernam dat de opleiding streeft naar een evenwicht tussen een **vaste staf en een wisselende groep gastdocenten**. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat daarbij diversiteit nagestreefd wordt. De afstudeerrichting Schrijven beschikt over 8 statutaire personeelsleden aangevuld met 7 gastprofessoren. Idealiter voelen deze gastdocenten zich ook een onderdeel van het docententeam en is er voldoende overleg tussen de opleiding en haar gastdocenten. Daar lijkt vanuit de opleiding aandacht aan besteed te worden.

De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat, in navolging van de aanbeveling van de vorige visitatiecommissie, vervrouwelijking en verjonging vanaf heden ook zal gerealiseerd worden in de personeelsbezetting. De commissie apprecieert dat de opleiding nu al een grotere hoeveelheid gastdocenten inschakelt dan in het verleden het geval was. Tegelijk blijft de diversiteit van het docententeam een pijnpunt. Dit heeft wortels in het verleden. Het kost tijd om diversifiëring door te voeren. Hiertoe nam de opleiding al enkele maatregelen maar het is essentieel dat diversifiëring hoog op de agenda blijft staan. Het valt hiertoe aan te raden een beter doordacht en breder diversiteitsplan uit te werken opdat vervrouwelijking en diversifiëring niet enkel een onbepaald

streven blijft, maar daadwerkelijk en meetbaar wordt gerealiseerd, binnen een korte (zij het realistische) tijdspanne.

Deze noodzaak is tweeledig, want juist in de noodzakelijke diversifiëring van de docenten – zowel de gastdocenten, maar op iets langere termijn ook in het vaste docentenbestand – moet onderzocht worden dat de kwaliteit van het werk van de studenten wordt gewaarborgd en zelfs verhoogd door niet alleen de expertise maar ook de diversiteit aan docenten. Door diversiteit sterker in het docentenkorps in te brengen kunnen de studenten geholpen worden om meer verschillende perspectieven in hun geschreven stukken te integreren. Daarnaast vernam de commissie dat sommige docenten minder voeling hebben met nieuwe vertelvormen. Dit uit zich dan vooral in een gebrekkige voeling met digitale vormen van storytelling. Verdere professionalisering van de docenten hieromtrent is daarom aanbevelenswaardig.

Onderzoek is een essentieel gegeven in een masteropleiding. Twee jaar geleden werd binnen de opleiding een onderzoeksgroep opgestart rond nieuwe dramaturgische technieken in hedendaagse audiovisuele fictie teneinde het onderzoek binnen de opleiding en de vakgroep te versterken. De commissie hoopt dat de onderzoekscomponent binnen de opleiding wordt versterkt en dat de resultaten daarvan in de toekomst sterker zullen doorsijpelen naar het onderwijs. Studenten geven immers aan dat dit tot op heden slechts beperkt gebeurt. Ook is de commissie van mening dat het onderzoeksbeleid op het niveau van de School of Arts versterkt kan worden en vervolgens ook beter moet doorsijpelen naar de opleiding.

De docenten met wie de commissie heeft gesproken handelen met enthousiasme en toewijding. Ze maken weloverwogen keuzes in lesstof en werkwijze. Iedere docent heeft de vrijheid zijn eigen stijl te gebruiken en wordt hierbij niet gecoacht door het RITCS. De studenten geven aan dat de didactische kennis van de docenten niet altijd even goed is. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken bleek dat de beperkte aanstelling van sommige docenten hier aan de basis kan liggen: tijd voor extra **didactische professionalisering** ontbreekt. De commissie meent enerzijds dat moet overwogen worden om de aanstelling van enkele docenten te versterken opdat aan deze basisvoorwaarde kan worden voldaan. Anderzijds blijft het belangrijk dat docenten voeling blijven houden met de professionele realiteit in het werkveld. Dat lukt het best als ze zelf nog professioneel actief kunnen zijn. De commissie meent echter dat alle docenten zich blijvend didactisch moeten bijscholen. De commissie meent dat op dit vlak het beleid van de School of Arts verder moet worden uitgewerkt.

De oorzaken van de gebrekkige didactische kennis bij sommige docenten kunnen herleid worden tot een **gebrekkige ondersteuning** van de opleiding. Het vakhoofd heeft slechts een halftijdse aanstelling. Dit is vreemd gelet op de enorme hoeveelheid tijd en energie die deze moet investeren in het hervormen van de opleiding en het begeleiden van de studenten. Deze capaciteit blijkt niet voldoende om de deficiënties die de vorige visitatiecommissie vaststelde op een gestructureerde manier aan te pakken. De onderwijskundige- en kwaliteitszorgondersteuning van de opleiding is op heden ontoereikend. De commissie vernam dat vanaf voorjaar 2019 de opleiding een beroep kan doen op een medewerker die zal instaan om deze onderwijskundige ondersteuning te bieden. De commissie ziet dit als een essentiële voorwaarde om de basiskwaliteit van de opleiding in de toekomst te kunnen garanderen.

De commissie bezocht tijdens het visitatiebezoek de **onderwijsruimten die voor de studenten relevant zijn**. Ze stelde vast dat de opleiding beschikt over goede materiële voorzieningen voor de studenten, waaronder een filmzaal, een bibliotheek en mediatheek (MoBo). MoBo is het afgelopen jaar uitgegroeid tot een stille schrijfplek voor de studenten van de opleidingen. Studenten hopen echter te kunnen beschikken over een eigen ruimte zoals de raadszaal van het RITCS, die dan zou kunnen worden gebruikt als schrijfruimte. Dat lijkt de commissie het overwegen waard.

De commissie stelt dat het geen sinecure was om een oordeel te vormen over de **onderwijsleeromgeving** van de opleiding. Daartoe was het zelfevaluatierapport verwarrend en erg slordig opgesteld, in ondoorzichtig taalgebruik. Daarnaast duurde het tot de laatste dag van het bezoek vooraleer de commissie sommige van de gevraagde materialen kon inkijken, die een opleiding ter inzage van een commissie minimaal ter beschikking moet stellen (cf. 'Handleiding voor Externe Kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger Onderwijs'). De commissie verkreeg veel basisinformatie uit de verhelderende gesprekken met het vakhoofd, het opleidingshoofd en de directeur van het RITCS. Deze gesprekken waren essentieel om de commissie het vertrouwen te geven dat de opleiding de basiskwaliteit kan garanderen.

Concluderend stelt de commissie dat de opleiding sinds de vorige visitatie verschillende verbetermaatregelen heeft genomen. Voorbeelden hiervan zijn pitching sessies, writers' rooms, table reads en het inschakelen van meer gastdocenten. De vernieuwing van de afstudeerrichting is duidelijk ingezet en zal de komende jaren doorgezet moeten worden. De opleiding heeft zich geëngageerd om onmiddellijk werk te maken van betere beleidsomkadering inzake sturing van onderwijsleeromgeving en versterking van onderwijsvisie en kwaliteitszorg. Dit uit zich onder meer in de aanwerving van een onderwijsondersteuner voor de opleiding audiovisuele kunsten in het voorjaar 2019. De commissie meent dat de opleiding structureel sterker moet inzetten op de aspecten: diversiteit, gender en etniciteit; onderzoek omgeving; internationale samenwerking en afstudeerrichting-overschrijdende samenwerking. Daarentegen hebben de opleidingsverantwoordelijken de commissie aangegeven dat ze duidelijke engagementen nemen. De resultaten van een beleid met betrekking tot de diversiteit van de docenten zijn pas na enkele jaren zichtbaar, maar ook op dit aspect is een meer gestructureerd beleid wenselijk. De commissie besluit dat de kwaliteit wordt geborgd en kent dan ook de score voldoende toe aan generieke kwaliteitswaarborg 2 'onderwijsleeromgeving'.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerd eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerd eindniveau van de Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten, afstudeerrichting Schrijven als voldoende.

Beoordeling 2015

In het visitatierapport 2016 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor de generieke kwaliteitswaarborg 3 'Gerealiseerd eindniveau'.

Binnen de afstudeerrichting Schrijven krijgen de studenten vooral mondelinge feedback. In de helft van het derde [bachelor]jaar en het masterjaar zitten alle docenten samen om het parcours van de studenten te bekijken, inclusief hun medewerking etc. Studenten krijgen hier dan individueel feedback over om een strategie te kunnen ontwikkelen voor de tweede helft van het jaar. In de bachelor is er een tendens om ook steeds meer tussentijdse feedback te geven, soms zelfs met een cijfer, op vraag van de studenten. Dit lijkt goed te werken en de commissie steunt deze aanpak. Voor de masterproef wordt de externe jury bijgestaan door een prozaschrijver indien er studenten afstuderen met een prozawerk. De jury beslist over de uiteindelijke score na een gesprek met de promotor over het schrijfproces en het parcours van de student. Vreemd genoeg heeft de commissie daarvoor geen echte criteria gezien, buiten het feit dat een masterproef 'literaire waarde' moet hebben. De commissie vraagt dan ook om de gebruikte beoordelingssystematiek explicieter te maken, ook in de verslaggeving van de juryberaadslaging. Ten slotte merkt de commissie op dat de masterproeven van Schrijven die zij kon inkijken, in tegenstelling tot die van de andere afstudeerrichtingen, eerder van lage kwaliteit zijn.

De alumni van Schrijven zijn het minst [in vergelijking met de andere opleidingen] klaar voor de sector omdat ze te breed zijn opgeleid en nog maar weinig (film)praktijkervaring hebben. Hierdoor voldoen afgestudeerden niet altijd aan het niveau dat verwacht zou mogen worden. Enkel komen uiteindelijk wel binnen de audiovisuele sector terecht.

De commissie concludeert dat de opleidingen nood hebben aan een algemeen toetsingsbeleid met duidelijke criteria. Hierbij kan gekeken worden naar de best practices die al aanwezig zijn. Ook een breder alumni-beleid is nodig. De opleidingen zouden er zelf ook heel wat voordeel uit kunnen halen als ze weten waar hun studenten terechtkomen en met hen in contact blijven.

De master Schrijven slaagt er niet in om de studenten voor te bereiden op de audiovisuele realiteit. Afgestudeerden hebben vaak nog nooit een werk van zichzelf in beeld omgezet gezien en hebben nauwelijks ervaring met samenwerken. Bovendien voldoen ze niet altijd aan het niveau dat verwacht mag worden, zoals blijkt uit de masterproeven.

Beoordeling hervisitatie

De commissie stelde vast dat er inspanningen worden geleverd om de beoordeling meer valide, transparant en betrouwbaar te maken. Toch zou het veel meer gestructureerd, geëxpliciteerd en transparanter moeten worden. Ten positieve vernam de commissie van de studenten dat de communicatie over de wijze waarop een opleidingsonderdeel zal geëvalueerd worden transparant verloopt.

De **masterproef** is het meest omvangrijke opleidingsonderdeel van de opleiding. Bij aanvang van het academiejaar worden de richtlijnen opgestuurd naar de studenten en naar hun zelfgekozen promotoren. De belangrijkste aandachtspunten die hier worden meegegeven betreffen schrijftuur, thema, plot en personage. Het gaat hier om de vier basiselementen van een narratieve tekst, die zowel door de begeleider als door de jury als beoordelingscriterium worden gehanteerd.

De **jury's van de masterproeven** Schrijven zijn samengesteld uit externen. De voorzitter van deze jury daarentegen is het vakhoofd. In de masterproef Schrijven worden begeleiding en promotorschap strikt gescheiden van de evaluatie. De evaluerende taak is dus voornamelijk weggelegd voor deze onafhankelijke jury. De juryleden worden mondeling gebriefd over de vier basiscriteria en de verwachte professionele kwaliteit van de masterproeven.

Ter voorbereiding van het visitatiebezoek heeft de visitatiecommissie een representatief staal aan masterproeven ingekeken. Het viel de commissie op dat meerdere van deze masterproeven een voor een schrijfopleiding opvallend **hoog aantal schrijffouten** bevatten. Hoewel de docenten in de gesprekken aangeven dat de opleiding hier streng op toekijkt, blijken deze vaak nog door de mazen van het net te glippen.

Het algemene niveau van de masterproeven voldoet volgens de commissie aan de eisen die gesteld worden aan een masteropleiding. In combinatie met een reflecterend essay over het werkproces bij de masterproef, getuigen de masterproeven van een **onderzoekende houding** van studenten. De eindquoteringen die de masterproeven krijgen liggen in de lijn van de quotering die de commissie zou geven. De commissie kon ook de **beoordelingsformulieren** van de masterproeven inkijken. De criteria voor beoordeling zijn summier en geven slechts in beperkte mate verduidelijking bij de evaluatie van de studenten door de jury. Hierdoor geven ze geen waarborg op een valide en betrouwbare evaluatie. De docenten en opleidingsverantwoordelijken waren zich hier bij aanvang van het visitatiebezoek niet van bewust. In het gesprek van de commissie met de docenten bleek ook dat de verschillende juryleden de beoordelingscriteria op uiteenlopende wijze interpreteren. Docenten gaven aan dat de beoordeling neerkomt op het samenbrengen van individuele meningen van experts. De voorbije jaren werd in het kunstonderwijs zowel nationaal als internationaal sterk gedebatteerd over het evalueren van opleidingsonderdelen van kunstopleidingen. Deze inzichten werden tot op heden niet door de opleiding Schrijven van het RITCS opgepikt. Daarom beveelt de opleidingen aan de hedendaagse inzichten met betrekking tot transparant, valide en betrouwbaar evalueren in het kunstonderwijs te implementeren in het toetsingsbeleid van de opleiding.

De commissie meent dat het daarom essentieel is om de **validiteit en betrouwbaarheid van het toetsen** te borgen en dat de opleiding daartoe per direct haar evaluatiecriteria verder expliciteert zodat ze de individuele mening van juryleden kan overstijgen. De commissie dringt erop aan dat deze nieuwe criteria vanaf het komende academiejaar in voege worden gebracht. Om dit te kunnen verwezenlijken, heeft de opleiding nood aan een versterking van de onderwijskundige capaciteit. Op die manier kunnen goede praktijkvoorbeelden die aantonen hoe in het kunstonderwijs op een valide en betrouwbare wijze kan geëvalueerd worden, geïmplementeerd worden.

Studenten en docenten geven in de gesprekken met de commissie aan dat ze mondelinge **feedback** krijgen. De commissie begrijpt dat het veel tijd en moeite vergt om een beoordelingsformulier op een heldere en respectvolle manier op te stellen. Toch is het essentieel om dit aan te bieden aan studenten. Sommige studenten geven aan dat de mondelinge feedback snel vergeten is. Een geschreven en op criteria gebaseerde feedback kan een student gebruiken als een instrument in het verdere leerproces van de student om te toetsen in welke mate ze de beoogde leerresultaten realiseren. Dit zowel bij negatieve als positieve eindoordelen. Daarom is het aangewezen om hieromtrent een goed doordacht beoordelingsplan te ontwikkelen en te implementeren.

De commissie kon op basis van de gesprekken met afgestudeerden en het werkveld vaststellen dat studenten **na afstuderen werk vinden**. Sommigen worden aangeworven op de plek waar een ze stageliepen. Anderen geraken via docenten aan een job. Door de hausse op het vlak van tv-reeksen zijn er sowieso vrij veel schrijvers nodig, vernam de commissie van afgestudeerden en

het werkveld. Professionals zijn ook steeds op zoek naar nieuw talent. Sommige afgestudeerden vinden onmiddellijk werk, daar waar anderen meer tijd nodig hebben om zich op de kaart te zetten. Afgestudeerden beschouwen het vakhoofd en bepaalde docenten ook na hun afstuderen nog als toegankelijke 'mentor' of vraagbaak, naar genoegen van beide partijen. Een echt alumnibeleid heeft de opleiding nog niet ontwikkeld, ook al was dit een aanbeveling bij de vorige visitatie. De commissie spoort de opleiding aan hierin daadwerkelijk actie te ondernemen.

Concluderend stelt de commissie dat de opleiding wordt gekenmerkt door informaliteit, wat afstraalt op het toetsingsbeleid en de toetsingspraktijk. Een cultuuromslag lijkt ingezet, maar heeft nog een lange weg af te leggen. De aankondiging om dit structureel te versterken door de aanwerving van een onderwijsondersteuner geeft de commissie vertrouwen. Essentieel moet de opleiding de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van haar toetsing sterker garanderen. Hoewel de masterproeven volgens de commissie het niveau behalen van een master, is er geen systematiek om dit te borgen. Dit moet verder aangescherpt worden.

Het niveau van de afgestudeerden stemt tot tevredenheid van de alumni en het werkveld waarmee de commissie sprak. De kwaliteitscultuur moet sterker aangezet worden in de opleiding. De commissie geeft aan dat de motor achter dit proces vooral op een hoger niveau dan de afstudeerrichting alleen moet zitten. De opleidingsverantwoordelijken erkennen deze deficiënties en gaven de commissie de belofte dat deze in de loop van het academiejaar met spoed zullen weggewerkt worden. De commissie besluit om deze reden dat de kwaliteit wordt geborgd en kent dan ook de score voldoende toe aan generieke kwaliteitswaarborg 3 'gerealiseerd eindniveau'.

INTEGRAAL EINDOORDEEL VAN DE COMMISSIE

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau (2015)	Voldoende
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsleeromgeving (2018)	Voldoende ¹
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau (2018)	Voldoende ¹

Gegeven de bovenstaande positieve scores die bij de herbeoordeling aan generieke kwaliteitswaarborgen 2 en 3 werden toegekend, en overwegende de score die in het visitatierapport uit 2016 werd toegekend, is het eindoordeel van de Master of Arts in de Audiovisuele Kunsten afstudeerrichting Schrijven van de Erasmushogeschool Brussel, conform de beslisregels, voldoende.

¹ De generieke kwaliteitswaarborg wordt beoordeeld op een tweepuntenschaal onvoldoende/voldoende.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Daniel Biltreyst

Daniel Biltreyst is gewoon hoogleraar Film- en Mediastudies aan de Universiteit Gent, waar hij mediacultuur, media- en filmgeschiedenis doceert en tevens het onderzoekscentrum CIMS (Center for Cinema and Media Studies) leidt. Hij verdedigde zijn doctoraal proefschrift aan de VUB (1993), was vervolgens docent en hoofddocent aan de KULeuven (1994-97), waarna hij benoemd werd aan de Universiteit Gent (1997-) op een leerstoel rond mediacultuur en filmstudies. In 2002 werd hij bevorderd tot hoogleraar, in 2008 tot gewoon hoogleraar. Tussen 2008 en 2014 was hij voorzitter van de vakgroep Communicatiewetenschappen. Hij was een van de stichtende leden van het VAF/Vlaams Audiovisueel Fonds, en tussen 2001 en 2009 was hij er lid van de Raad van Bestuur. Biltreyst zetelde in wetenschappelijke onderzoeksraden (o.m. ESF, FNRS, FWO, BOF-UGent, AHRC), visitatie- en evaluatiecommissies (o.m. NVAO, CLARIAH, ULg, Serra Hunter, University of Copenhagen), en mediafondsen en -organisaties (o.m. jurylid Pascal Decroosfonds, Filmkeuringscommissie, VAF, Raoul Servaisfonds, VDFC, Film-Plateau). Hij was gastprofessor aan o.m. de Université de la Sorbonne (Paris II), Masaryk University, Copenhagen University, en is een 'elected member' van de Academia Europaea (2015-). In 2018-19 is/was hij voorzitter van de visitatiecommissie voor alle Nederlandse opleidingen Mediastudies en CIW (Communicatie- en Informatiewetenschappen). Zijn onderzoek en publicaties bevinden zich in hoofdzaak op het terrein van mediacultuur, kwalitatief publieksonderzoek, mediacensuur en -disciplineren, evenals het snijvlak van media/filmgeschiedenis en digital humanities. Naast heel wat artikels en essays publiceerde hij recentelijk o.m. *Silencing Cinema: Film Censorship around the World* (2013, Palgrave-Macmillan), *Moralizing Cinema: Film, Catholicism and Power* (2014, Routledge), *Cinemagoing, Film Experience, and Memory* (2017, themanummer Memory Studies, 2017), *The Routledge Companion to New Cinema History* (2019, Routledge) en *Mapping Movie Magazines* (ter perse, Palgrave-Macmillan). Hij werkt momenteel aan een monografie over filmkeuring, -censuur en -disciplineren in België (Houtekiet, 2020). Zijn laatste onderzoeksproject heeft tot doel om een onderzoeks- en publieksgericht digitaal platform uit te bouwen m.b.t. historische cinemaculturen in België (Cinecos/Cinema EcoSystem, FWO-Hercules, 2018-2021, samen met UGent CDH, UGent Library, ViDi-UA en UvA).

Siebe Dumon

Siebe Dumon koestert zolang ze zich kan herinneren een sterke liefde voor verhalen, landschappen en nieuwe ervaringen. Deze passies bepaalden haar studiekeuze, loopbaan en leven. Ze behaalde een masterdiploma in de Romaanse Taal- en Letterkunde en een postgraduaat in de Journalistiek. Van haar 22ste tot haar 30ste werkte ze als researcher en producer van studioprogramma's en reisreeksen voor televisie. Ze was onder meer betrokken bij De Mol, De Bende van Wim en Het Bourgondisch Complot. Twee dochters en een scheiding later had het reizen-voor-het-werk z'n glans wat verloren, maar haar interesse in de audiovisuele sector was nog intact. In 2006 ruilde ze het onvoorspelbare leven on the road in voor een meer stabiele loopbaan bij het Vlaams Audiovisueel Fonds. Ze heeft het VAF zien evolueren van een kleine en prille organisatie tot een gerespecteerd en slagkrachtig fonds. Als lid van het managementcomité bouwde ze er in de loop der jaren verschillende domeinen uit. In eerste instantie was ze verantwoordelijk voor de pijlers 'Talentontwikkeling' en 'Kennisopbouw'. Ze gaf deze domeinen vorm, organiseerde workshops, onderhandelde internationale partnerschappen, deed aan talentscouting, begeleidde debuterende filmmakers etc. In 2013, enkele jaren voor klimaatverandering hoog op de maatschappelijke agenda terechtkwam, nam ze het initiatief om onder de noemer 'e-Mission' een werking rond duurzaam filmen uit te bouwen. Op basis van onderzoek ontwikkelde ze praktische tools en een coaching traject voor Vlaamse filmmakers. Het VAF was een pionier op vlak van duurzaamheid en werd hierin op Europees niveau erkend. In 2016 werd het VAF een van de partners in het Europese Interregproject Green Screen. In 2018 besliste Siebe Dumon om halftijds te gaan werken. Ze legt zich sindsdien toe op het uitbouwen van een talentontwikkelingsbeleid voor makers van tv-reeksen, een nieuwe opdracht voor het VAF. Daarnaast vatte ze een bachelor studie in de landschaps- en tuinarchitectuur aan. Oude liefdes roesten niet.

Esther Wouda

Esther Wouda is scenarist, internationaal script consultant en gastdocent scenario. Haar werkveld is breed: dramaserie, speelfilms, kortfilms en interactive storytelling (zoals in games en apps) en beslaat alle genres en formats – van animatie, via crime/ thriller, tot politiek drama. Esther leidde de writers' room van de nieuwe misdaadserie DNA voor John de Mol's Talpa Fictie (10x43', uitzending start mei 2019), en van de ziekenhuisserie Centraal Medisch Centrum (2018, RTL, 10x43'), waaraan ze ook meeschreef. Daarnaast schreef ze de short form horrorserie Dare (2017, 10x10', Videoland). Ze was o.a. coscenarist van De Fractie (2015, VPRO), een 'political reality' dramaserie die feit & fictie met elkaar verweefde en zich – letterlijk – middenin de Nederlandse politieke arena afspeelde. Een dergelijke 'nét-echt'-ervaring creëerde ze voor de jonge kijkers van avonturenserie Het Verborgene Eiland (2014, KRO-NCRV) en voor dramaserie In Therapie (2012, NCRV), waarbij kijkers via de In Therapie-app dieper in de geheimen van het hoofdpersonage konden duiken. Esther ontwikkelt en schrijft vaker cross-mediale projecten die diepte & appeal geven aan de verhaallijnen en karakters in series, zoals GTST: Wie is Tim?, een app die werd gelanceerd tijdens de zomerbreak van de dagelijkse soapserie Goede Tijden, Slechte Tijden. De complete transmediaervaring (2012, RTL) creëerde een blijvende stijging van 14% in kijkersaantallen. Esther's korte fantasie-film Sintel (2010, regie Colin Levy, prod. Blender) trok binnen 4 dagen na de lancering 1 miljoen views (momenteel 5+ mio). Dit jaar schrijft ze o.a. een reeks animatiefilms gebaseerd op de welbekende verhalen van Annie M.G. Schmidt, een internationale speelfilm (mystery), en – in samenwerking met 2 coscenaristen – een dramaserie (tragikomedie). Als script coach adviseert Esther schrijvers, omroepen en producenten – indien nodig in 5 talen (al schrijft ze voornamelijk in het Engels en Nederlands). Daarnaast is Esther adviseur voor het NPO-Fonds, leidt internationale workshops Storytelling voor corporate bedrijven, en geeft gastlessen scenarioschrijven aan de Filmacademie in Amsterdam.

Julien de Smet

Julien de Smet is student master in de Autonome Vormgeving aan het KASK in Gent. (Het KASK is onderdeel van de HoGent.) In 2016 behaalde hij een bachelor in interieurvormgeving met een focus in meubel en object design. In deze opleiding werkte hij samen met vormgever Erwan Bouroullec en nam hij deel aan Dutch Design Week in Eindhoven en Belgian Art en Design in Ghent. In zijn master legt hij zich meer toe op artistiek onderzoek. De focus van zijn praktijk verleggen zich naar ruimtelijke installaties, performance, documentatie en storytelling. In 2018 nam hij deel aan Semi-Simultaneous in het gouvernement te Gent met zijn performance interstice. Hij maakte ook deel uit van het team van curatoren die Semi-Simultaneous tot stand brachten.

BIJLAGE 2

Bezoekschema

7 november

13:00–16:00	intern beraad + lunch
16:00–17:30	opleidingsverantwoordelijken
17:30–18:00	intern overleg
18:00–19:00	alumni + beroepenveld
19:00	avondmaal

8 november

9:00–9:30	intern beraad
9:30–10:30	studenten (+ alumni)
10:30–10:45	intern overleg
10:45–12:00	docenten en onderwijsondersteuners
12:00–13:00	middagmaal + inkijken documenten
13:00–14:00	faciliteiten
14:00–15:00	spreekuur
15:00–15:30	intern overleg
15:30–16:00	opleidingsverantwoordelijken
16:00–17:00	afsluitend beraad
17:00	mondelijke rapportering

